

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na 1/2 strani 30 K, na 1/3 strani 15 K in na 1/4 strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13.

V Ljubljani, 15. julija 1904.

Leto XXI.

Obseg: Soseđa Razumnika prasičja reja. — Uničevanje grozdnega sukača in kiseljaka. — Poučilo, kako je vinogradnikom ravnati s trtami, ki so bile po toči poškodovane. — Nekatere napake v našem kmetovanju s posebnim ozirom na zivinorejo. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Soseđa Razumnika prasičja reja.

(Dalje.)

XX. Pomoč pri porodu svinje.

Razumnik ima svinjo „Živo“, ki ima kmalu skotiti. Čas je že preteklo, kajti breja je že 3 mesece, 3 tedne in 3 dni.

Svinja bo prvič storila.

S prijateljem Kopitarjem je Razumnik ravno šel v svinjak ter sta gledala svinjo.

„Kmalu bo rodila,“ meni Razumnik. „Spolovila so že otekla in tudi mleko že prihaja. Vime postaja rdečkasto in seski že štrle. Tudi je svinja zadaj nad repom vdrta.“

„Tudi jaz menim, da bo tako,“ odgovori Kopitar. „Svinja je vedno bolj nemirna in vedno vstaja.“

„Živa hoče prirediti sedaj gnezdo za mladiče,“ meni Razumnik. „Je že pričela slamo gristi in skupaj nositi. Morda še lahko počakava.“

„Pri svinjah pač ni potrebno s tako skrbjo na porod čakati,“ pravi Kopitar. Pri kravah prvesnicah je to kaj drugega; pri teh se kmalu zgodi kaka nesreča.“

„Prav imaš,“ pravi Razumnik; a jaz vem iz skušnje, da tudi pri svinjah prvesnicah ne gre vselej vse gladko in da se dogajajo reči, ki nikakor niso tako nedolžne. Jaz sem vselej vesel, kadar kaka svinja prvesnica prav in v redu skoti.“

Živa je bila medtem vedno nemirnejša. Že parkrat se je vlegla in je zopet kvišku skočila.

Podoba 31.

Na poporodni vročici bolna svinja, ki je zarita v stelji.

„Svinja je čudno ne mirna,“ pravi Razumnik. „Morda se bo dala pomiriti.“ Stopi v koč ter jo prične po hrbtu in trebuhu česljati, kar jej je očitno dobro delo, kajti zopet je legla.

Sedaj so prišli popadki, in zato svinja ni hotela več ležati, temveč je skušala kvišku skočiti. Tudi sedaj je poskušal sosed s prijaznim prigovarjanjem in česljanjem svinjo pomiriti, kar se mu je tudi posrečilo.

„Za take živali je zelo slabo,“ razklada

Razumnik, „če se vedno dvigajo in nemirno okoli tekajo, kadar pridejo popadki. Z vsemi sredstvi jih je miriti.“

„Jaz pa pretim s palico in tudi udarim,“ odvrne Kopitar. „Največkrat to pomaga.“

„Tega bi ne svetoval,“ meni sosed. „To je napačno. Z lepim ravnanjem se dá pri brejih svinjah več

doseči. Da pa prvesnice trpe tipanje z roko, zato je mlade breje svinje na to vaditi na ta način, da gre človek večkrat k njimi v koč, jih gladi in česlja, se z njimi pogovarja, in če so prijazne, jim da v poplačilo kak dober ugrizljaj. Če svinja ni že od narave hudobna in divja, postane prav krotka in se človeka privadi. „Živa“ je prav krotka in dobrovoljna žival.“

Minulo je precej časa. Živa je ležala. Semintja so prišli popadki, in sicer vedno močnejši.

„Sedaj utegne kmalu priti prvi pujsek,“ pristavi Razumnik, ki ga je začelo skrbeti. „Dovolj časa že trpi. Vendar hočem se počakati, preden kaj ukrenem.“

Pretekla je ura, svinja je imela še vedno močne popadke, a pujska ni bilo na dan. Med tem časom pošlje Razumnik po skledo vode in nekaj čiste masti.

Sedaj se sosed dobro umije, pogladi z nožem nohte, da niso bili ostri, si namaže desno roko z mastjo in seže z zašpičeno roko v spolovila.

Svinja je bila še čudno mirna.

„Sedaj poznam oviro,“ vzklikne Razumnik. „Dva pujska sta skupaj in hočeta hkrati vun, kajti prav dobro obtipam rilček in dve zadnji nožici. Dva pujska se seveda ne moreta obenem roditi, zato sta pot zabasala. No, temu se kmalu odpomore. Z dvema prstoma potisnem nazaj pujska, ki je z glavo naprej. Tako; posrečilo se mi je! Pujsek, ki je z zadnjim koncem naprej, ima sedaj prostor in pride kmalu na svet.“

Razumnik potegne roko vun.

Njegovo prerokovanje se je uresničilo. Ni preteklo 5 minut in prvi pujsek je bil rojen, a je bil mrtev. Sosed si je umil roko.

„Ali ne boš pomagal tudi drugim pujskom,“ vpraša začudeno Kopitar. „Saj jih vendar ne boš pustil na cedilu?“

„Drugi pujski pridejo samiodsebe,“ zagotavlja sosed. „Navadno zadostuje, če se odstrani prva ovira.“

„Ali ni drugih ovir, kakor zalastenje z dvema pujskoma?“ vpraša še enkrat Kopitar. „O težkih porodih pri svinjah še nisem veliko slišal in ne bral.“

„Seveda so!“ odgovori sosed. V splošnjem jih pa ni veliko. Take ovire so, če se pujsek z rilčkom zatakne v medenico in pa če mladič leži počez ter se s hrbtom zabaše v medenico in ne more vun. Druge ovire mi niso znane.“

Med tem pogovorom je svinja rodila drugega pujska in čez četrto ure je prišel tretji.

„Prav imaš, sosed,“ pravi zadovoljno Kopitar. „Sedaj prihajajo pujski res kar samiodsebe.“ Čez nekaj časa se je rodil tretji, četrti, peti in šesti.

Izvemši prvega so bili vsi živi. Po daljšem presledku je svinja skotila še sedmega in osmega prasička.

„Za prvesnico ta zarod ni slab,“ pravi Razumnik. „Sedem živih prasičkov, in vsi so veliki in dobro razviti.“

„Kaj je pa to?“ pravi nejevoljen čez nekaj časa, ko je svinjo bliže pogledal.

„Trebilo ne gre od nje! takoj jo moram zopet preiskati.“

Zopet skuša seči z umito in namazano roko v spolovila.

Skrčena spolovila so ga pa močno ovirala, da ni mogel priti do roba medenice.

„Mislim, da je zaostalo še eno mrtvo pujse. To je pa sitna reč,“ pristavi jezno.

„Kaj je to tako nevarno?“ vpraša Kopitar. „Koliko mrtvih pujskov se stori, in to vendar svinjam ne škoduje.“

„Mrtvi pujski mnogokrat dolgo zaostanejo in gnijejo, ali pa so že poprej dolgo mrtvi, gnili in napihujeni,“ odgovori Razumnik. „To ni karsibodi, ker se gre lahko za življenje starke.“

„Ali ni nikake pomoči?“ vpraša Kopitar.

„Nevarnost je v tem, da mrtvi pujsek gnije in da potem preidejo strupene snovi v kri,“ razlaga Razumnik. „Žal, da ni drugega sredstva kakor da se pridno vbrizgava voda, ki se ji je dodal odstotek kreolina. Tako vbrizgavanje je pa pri prasičih silno sitno delo, če niso tako krotki kakor tale moja pridna Živa. Pomoč pri porodu svinj je kaj nevarna reč; z eno roko mora pomočnik svinji pomagati, s palico v drugi roki mora pa odbijati njene napade. Vsega tega pri Živi ni treba. Do jutri zjutraj še počakam. Če trebilo ne odide in se noben pujsek ne bo več rodil, potem pričnem s tri- do štirikratnim izbrizganjem na dan.“

Razumnik je poklical dekle, da je dala novorojene mladiče k seskom, a svinja ni imela veliko mleka. Vime je bilo velo in ohlapno. Zaraditega sosed veli vime dobro z žganjem otreti, da se oživi pritok krvi. Tudi je velel svinji dati zdrobljenega in kuhanega ovsa ter veliko sladkega posnetega mleka.

Drugi dan Živa tudi ni marala kaj jesti. Mleka tudi ni imela dosti več. Lačni so tiščali mladiči v starko ter so se ruvali za seske.

Svinja se ni otrebila in pujsek se tudi ni nobeden več rodil.

Sedaj je Razumnik napravil polodstotno raztopino kreolina ter je je s pomočjo lija in kavčukove cevi precěj vлил v spolovila.

Svinja ni delala posebnih težav. Tretji dan je svinja že rajša jedla in tudi mleka je bilo več. Mladiči so bili pa še vedno lačni, kajti ruvali so se in so cvilili.

Četrti dan je poznati, da se je zopet nekoliko zboljšalo, in tako tudi peti dan.

Vime se je zadostno napolnjevalo, in pujski so sedaj dobivali dovolj mleka.

Sedmi dan se je svinja popolnoma otrebila, in s trebilom je prišel tudi mrtev, čisto gnil pujsek na dan. Razumnik je pa velel izbrizgavanje nadaljevati še 4 dni.

Čez 14 dni je bila svinja popolnoma dobra ter je izborna dojila svoje mladiče. Ob lepem vremenu je svinja smela z mladiči na prosto, kjer so pujski že skušali riti.

XXI. Krč breje svinje.

Ko je Razumnik še zdravil svojo prvesnico Živo, ga je naprosil Poljanec, naj pride pogledat njegovo brejo svinjo, ki je že imela storiti, a se je tako čudno in nemirno vedla, da si ni vedel več pomagati.

V Poljančevem svinjaku je Razumnik videl svinjo, ki jo je lomil hud krč. Žival je neusmiljeno kričala, da jo je bilo slišati na cesto.

„Kaj je storiti?“ vpraša Poljanec. „Kaj takega se mi še ni pripetilo.“

„Svinja ima krč,“ pravi sosed mirno. „To se pri brejih svinjah čestokrat dogaja. Vlijmo revici kamiličnega čaja v mastnik; upam, da bo pomagalo.“

Razumnik je šel po svojo kavčukovo cev z lijem, med tem je pa Poljančeva žena pripravila kamiličnega čaja.

Najprej so vlili v mastnik kakega pol litra mlačnega čaja, ki ga je svinja večinoma zopet iztisnila. Nato so vlili vanjo še četrto litra. Svinja je to mirno pustila. Nekterikrat je sicer še močno zacvilila, a čez pol ure je utihnila in je pričela roditi.

V dveh urah je svinja skotila 10 pujskov, a vsled dolgotrajnega krča in poroda je bila popolnoma izmučena.

„Ali naj mladiče precej podložimo?“ vpraša Poljanec. „Pujski kažejo, da so lačni, kajti v košu se prekopicujejo ter venomer cvilijo in kričijo.“

„Najprej skrbimo za utrjeno mater,“ odgovori sosed. „Ta je prva; pujski lahko čakajo. Okrepčati jo moramo, saj leži v slami vsa zdelana.“

„Kaj naj ji pa damo?“ vpraša Poljanec. „Imamo mleka, pinjenca, zdrobljenega ovsa, otrobov, kruha in krompirja.“

„Najbolje bo, če damo utrjeni živali juhe iz kruha in zdrobljenega ovsa, kateri prilijemo malo piva ali vina. To jo najhitreje okrepča. Dotlej naj pa mirno počiva, kajti mir ji je zelo potreben.“

Čez pol ure je gospodinja prinesla naročeno juho, ki pa svinji najprej ni ugajala, kajti okus vinske juhe ji je bil neznan; počasi pa je prišla na okus, in ni dolgo trpelo, pa je bila posoda prazna.

Vinska juha je imela dober uspeh, kajti svinja se je kmalu kvišku zravala. Naredila je par korakov, a se je kmalu zopet ulegla. Razumnik jo je potipal za ušesi.

„Svinja je prišla že k sebi“, pravi zadovoljen; „ušesi postajata zopet gorki. Sedaj pa že smemo pujske podložiti. Kakor kaže, mleka ni kaj prida v vimenu.“

Podloženi mladiči so kmalu našli seske ter so krepko sesali.

Naenkrat pa plane sicer krotka svinja kakor besna kvišku in gre proti mladičem, a ti so bizo ušli.

„Kaj pa ima starka?“ vpraša začudeno Poljanec. „Saj je vedno rada imela svoje mladiče, in ti so že četrti.“

„Vzroki temu morejo biti različni,“ pojasnjuje Razumnik. „Sesanje včasih svinjo zelo boli, če so seski preveč napolnjeni. V takem slučaju je seske najprej z dvema prstoma prav rablo pomolsti. Pri tej svinji mora biti kaj drugega ker je vime čisto ohlapno.“

„Sesanje svinjo tudi tedaj boli, če so seski prazni; in to bo brzkone tukaj. Večkrat so vzrok preostri zobje pujskov.“

Razumnik preišče vime ter pravi: „Mleka ni skoraj nič, in to je vzrok. Počakajmo še nekaj ur. Prasički ne poginejo tako hitro za lakoto. Daj svinji dovolj dobre piče, vime ji pa dobro odrgni z žganjem, ker je to tudi dobro sredstvo, da mlečnost pospešuje.“

Drugo jutro je svinja imela dovolj mleka, in prasički so se lahko nasitili.

XXII. Poporodna vročina svinje.

Pri Dolničarju je svinja storila 11 krasnih prasičkov.

Vse se je gladko izvršilo in starka je imela dovolj mleka ter je bila zelo skrbna mati.

Dolničarjevi so bili tega silno veseli, toda to veselje ni dolgo trajalo.

Na večer drugega dne sicer zelo ješča svinja ni več prišla h koritu.

Dolničarica je sama nesla svinji posodo neposnetega mleka, a očitno bolna žival je sicer poskušala malo jesti, pa ni šlo, ter je glavo precej zopet položila v steljo.

Prišli so tudi pujski.

Cvilječi se so ruvali za seske, pa niso dobili nič mleka.

Dolničarica je šla po gospodarja, ki je prestrašen hitel v svinjak. Tu je ležala svinja, zakopana v steljo,

in se ni menila za nobeno reč (glej pod. 31.). Oči je imela zaprte ter je glasno soplala.

„Svinja bo poginila,“ pravi Dolničar; „zelo je bolna. Mati, pošlji hitro po soseda Razumnika.“

Dolničarica se je hitro odpravila na pot in se je prav kmalu vrnila z dobrim sosedom, ki je vsekdar in vsakemu rad pomagal.

„Kaj je s tvojo svinjo, Dolničar?“ vpraša sosed. „Tako sva hitela, da sva kar brez sape.“

„Poglej revico tu v slami,“ odgovori žalostno Dolničar. „Pred dvema urama je bila še popolnoma zdrava, in sedaj leži tukaj, kakor da bi morala še to noč poginiti.“

Pozorno je sosed ogledoval bolno žival, ki je nezavestna, z zaprtimi očmi ležala v stelji. Opazil je ohlapno in velo vime ter težko sapo. Položil je roko na levo stran prsi, v bližini komolca, ter je otipaval srce.

„Srce slabo bije,“ pravi. „Mislim, da se ne motim, če trdim, da ima svinja poporodno vročico. Vsa znamenja kažejo to.“

„Je li to nevarna bolezen?“ vpraša Dolničar. „Pri kravah vem, da je ta bolezen nevarna, kajti zaradi nje sem bil enkrat ob jako dobro plemensko kravo.“

„K sreči ta bolezen pri prasičih ni tako nevarna kakor pri govedih,“ odgovori sosed. „Upam, da svinjo ozdravimo. Bila bi pač prevelika škoda, če bi šla svinja in prekrasni zarod pod zlo.“

„Kaj naj pa sedaj počnemo?“ vpraša bojzljivo Dolničar, ki je bil v velikih skrbih. „Svinji bomo pač morali v gobec viliti kaka zdravila.“

„Nisem zato,“ pravi sosed. „Samonasebi je že težko v prasiča vlivati zdravila in tudi zelo nevarno. Tem manj smemo to poskusiti v tem slučaju. Zdravila bi prišla v sapnik in v pljuča, namesto v požiralnik, in potem bi morala žival poginiti za pljučnico, čeprav bi prestala vročico. Tega pa menda ne boš hotel, Dolničar?“

„Tega seveda ne želim,“ odgovori ta. „Če pa nič ne naredimo, svinja vendarle pogine.“

„Predvsem svetujem svinji v mastnik vlivati milne vode. Kavčukovo cev z lijem sem zato že s seboj prinesel, ti pa prinesi golido gorke vode in kos navadnega mila.“

Kmalu je bilo vse na mestu. Razumnik je kos mila v vodi dobro obdrnil, da je bila vsa voda milnata. Potem je previdno vteknil kavčukovo cev svinji v mastnik, in je rekel v lij, ki ga je držal kvišku, viliti gorke milnice. Kmalu se je svinja izpraznila.

„Tako dristev (klistir) ponovite še enkrat čez dve uri,“ je velel Razumnik. „Sedaj pa poglejmo kako je z mlekom. Poskusil je pomolsti, a prišlo je silno malo mleka.“

„To delo se sedaj še ne izplača,“ razklada sosed, „vendar ga ni opustiti. Vsake četrte ure je treba molsti. Stem se vime draži in se povzroči krepkejši dotok krvi.“

„Ne boj se; ubogali te bomo in bomo pridno poskušali, zagotavlja Dolničar. „Ali naj še kaj drugega delamo?“

„Vso žival je dobro s slamo zdrgniti,“ odgovori sosed. „Stem se zobet uredi pretakanje krvi po vsem životu in delovanje notranjih delov se pospeši.“

Dolničar je prinesel slame. Iz slame je naredil zavoj in je z njim na vso moč svinjo drgnil, da je koža kar rdela. Na videz onemogla žival je tako draženje brzkone že občutila, kajti glavo je že nekoliko dvignila.

Ko se je utrudil, je poskusil molsti; uspeh pa ni bil boljši kakor pred četrtr ure.

„Kaj naj počnem s pujski?“ vpraša Dolničar, kažoč na nemirne in cvileče pujske. „Uboge živalce bodo gladu poginile. Ali naj jim damo kravjega mleka?“

„Gladu ne poginejo tako hitro,“ meni sosed. „Vendar ne preostaja drugega, kakor dati jim kravjega mleka. Kravje mleko je pa za prasičke zelo nevarno, ker ima v sebi preveč mlečnega sladkorja. Mlečni sladkor kipi v želodcu in v črevih prasičkov in povzroča napepujanje in drisko, zaradi česar živali rade poginejo. Nekteri prasički še dovolj dobro prenašajo kravje mleko, večina pa ne. Če se že mora dajati kravje mleko, tedaj ga je mešati z vodo. Sicer pa upam, da bo svinja jutri mogla sama prasičke rediti.“

Razumnik je odšel, Dolničar je pa skrbel za bolno svinjo kakor je le mogel. Mleko sicer ni hotelo priti, žival se je pa vendar boljšala.

Pujski so pa cvilili in kričali, če so prišli do seskov, ter so drug drugega odrivali.

„Sedaj pa le poskusimo s kravjim mlekom,“ pravi Dolničar svoji ženi. „Reci pomolsti eno kravo ter prinesi v plitvi posodi nekoliko sveže namolzenega mleka in zraven skledico mlačne vode.“ Gospodinja je kmalu prinesla vse to.

Pujski so se pri tem prvem poskusu krmjenja silno neumno obnašali. Namesto da bi iz posode mleko pili, so le vanjo silili in so vanjo stopali.

Dolničar je izgubil potrpljenje, žena je bila pa potrpežljivejša in bolj pripravna, zato se ji je slednjič posrečilo mladiče naučiti, da so pili. Tako je prišel poldan in prešlo je popoldne.

Proti večeru je Razumnik zopet prišel, ko se je vračal iz polja. Ko je stopil h koču, se je svinja prvič dvignila s sprednjima nogama.

„Sedaj se je pa že znatno na bolje obrnilo,“ pravi veselo. „Svinja bo kmalu vstala.“ Potipal je ušesi bolne živali, ki sta že zopet bili nekoliko gorki. Vsled tipanja je svinja kvišku skočila. Trdno ni mogla še stati, vendar je šla par korakov.

Ko je stala, se je dobro izpraznila, potem je pa precej zopet legla v steljo.

„Prinesi hitro posodo pinjenca, veli sosed Dolničarju. „Mislim da žival zopet more požirati in lačna bo menda tudi.“

Dolničar prinese pinjenca, in svinja ga je skušala srebati. Popila ga je skledico.

„Za prvič zadostuje,“ meni sosed. „Čez pol ure zopet poskusimo. Bo že bolje, kajti ta bolezen se navadno hitro ozdravi.“

Sosed je sedaj poskusil molsti.

Seski so imeli nekoliko več mleka.

„Svinja je iz nevarnosti,“ zagotavlja sosed. „Do jutri bo zdrava, in jaz upam, da teh lepih prasičkov ne bo treba napajati s kravjim mlekom.“

Preteklo je pol ure in svinji so dali drugič pinjenca. Sedaj je šlo že veliko bolje. Več kakor dva litra je bolna žival popila te oživljajoče pijače.

„Pozneje damo svinji nekoliko kuhanega in zmečkanega krompirja,“ pravi sosed. „Jutri bo imela gotovo dober tek, in takrat bo nevarno, da bi se ne preobjedla.“

Sosed je imel popolnoma prav.

Ponoči je svinja ozdravela in se je ulakotila.

Dolničar je šel ponoči večkrat s svetilko v svinjak. Kolikorkrat je prišel, je svinja vstala in je pojedla

nekoliko pinjenca. Mleko je tudi prišlo v vime, kajti prasički so bili mirni in so ali sesali ali pa spali.

Ko je drugo jutro Razumnik prišel pogledat, je bila svinja že pri koritu ter je žrla svojo navadno pičo.

Nikakega znaka bolezni ni bilo več zaznati.

Poporodna vročica je tako hitro prešla, kakor je prišla. Nihče ni bil tega tako vesel kakor Dolničar in njegov dobri svetovalec.

Uničevanje grozdnega sukača in kiseljaka.

Grozdni sukač in kiseljak se imenuje ista gosenica, samo da nastopa v enem letu v dveh rodovih, ki vsak drugače grozdje kvari. Grozdní sukač namreč razjeda in objeda trtni zarod pred cvetjem in ob cvetju, kiseljak pa že zrele jagode.

Razvoj tega škodljivca je naslednji:

Spomladi, navadno meseca maja, prilezejo iz prezimelih bub majhni rumenkastorjavi metuljčki, ki se čez dan skrivajo pod trtnim listjem, ponoči pa letajo okoli. Oplojena samica izleže 30 — 40 jajčec v grozdke, in iz teh (meseca maja in junija) izlezele gosenice pripredejo nekoliko listkov k grozdu, kterege pojedjo. Te gosenice se čez 3 — 5 tednov zopet zabubijo in iz njih izlezejo julija ali avgusta meseca drugi metuljčki, ki potem ležejo jajca na že zoreče jagode. Iz teh jajčec izlezele gosenice se zavrtajo v jagode in srkajo iz njih sok, pustivše za seboj luknjico, da skoz pada blato. Tako prevrtana jagoda se v toplem vremenu posuši, v vlažnem pa začne gniti. Ena gosenica prevrta mnogo jagod. Jeseni se ta gosenica zabuti in kot taka prezimi.

Pokončevanje. — Grozdní sukač se najuspešneje pokončuje, če se preiščejo posamezni grozdki še pred cvetjem ter se zmaste zapredeni, nekoliko rjavkasti jagodni kupčki, kjer se gotovo nahaja goseničica. Takih je lahko prav veliko na enem grozdku.

Kiseljak se pa uspešno pokončuje, če se julija skušajo zatreti ponoči okoli letajoči metuljčki. V ta namen se zažgejo na več krajih vinogradov majhni ognji, ali pa se v vinograd postavijo z vodo napolnjene posode, ki v njih plava majhna lučka. Metuljčki lete proti svetlobi ter se vžgo ali popadajo v vodo ter utonejo.

Še z boljšim uspehom se metuljčki pokončujejo, če se v vinograd postavijo plošče, s ptičjim ali drugim klejem namazane, ter se pred té postavi brleča lučka. Deske se lahko namažejo na obeh straneh ter se v sredi nekoliko izdolbejo. V tej izdolbini se pritrdi lučka, tako da sveti obenem na dve strani. Tako se metuljčki zaletujejo od obeh strani v desko ter obtiče na lepu (limu). Na ta način se vjame prav veliko metuljčkov v eni noči. Zlasti koder je veliko tega škodljivca, kakor n. pr. v južni Franciji in na Niževavstrijskem, pokončajo na ta način vsako noč na tisoče in tisoče metuljčkov.

Goseničice v jagodah pa se pokončujejo enostavno na ta način, da se napadene jagode zmaste in odstranijo, da goseničica ne zleze v sosednje jagode, odnosno da se zabrani gnjenje še drugih jagod.

Tudi na Kranjskem, zlasti v krškem, novomeškem in črnomeljskem okraju se je ta črviček precej vgnezdil, in treba je torej skupnega delovanja, da se kolikor mogoče pokonča že v razvoju.

Važen korak je storilo v tem oziru krško glavarstvo ko je na prošnjo krškega županstva odredilo, naj županstva posameznih občin skrbje, da vinogradniki vsega

okraja meseca julija postavijo na več krajih vinogradov z lepilom namazane plošče, pred ktere je pritrđiti daleč vidne lučke. Želeti bi bilo, da se to splošno izvede, ker ravno letošnjeleto je veliko tega škodljivca, tako da utegne ob zoritvi pokvariti prav veliko grozdja, posebno če nastopi deževn o vreme.

Fr. Gombač

Poučilo, kako je vinogradnikom ravnati s trtami, ki so bile po toči poškodovane.

Ker je ravnokar v nekterih krajih naša dežele toča vinograde močno poškodovala, daje podpisani vinogradnikom naslednje navodilo, kako je s takimi trtami ravnati.

Kadar pobije toča, je predvsem treba kakih 8 — 10 dni počakati, da se po njej napravljena škoda v polni meri pokaže.

Potem je treba trte dobro pregledati in na naslednji način z ostrim nožem obrezati:

1.) Vse močno ranjene ali zelo razkosarjene liste je treba porezati.

2.) Na šparonih ali napnencih je pustiti samo one mladike, ki imajo še kaj ohranjenega grozdja na sebi, druge je pa odrezati. Mladike z grozđjem se skrajšajo za toliko, kolikor je najnu potrebno. Najbolje je, če ostanejo nad zadnjim grozđom še 3 do 4 listi. Izrasle zapernice se priščipujejo za prvim ali drugim listom.

3.) One mladike, ki stoje na reznici (palcu ali ščapu) ter imajo dati les za napravo reznice ali šparonov v prihodnjem letu, je treba posebno skrbno obrezati in ohraniti, ker je drugače tudi trgategv prihodnjega leta izgubljena.

Če so takim mladikam odbiti samo vršički, odrežemo le njih najbolj poškodovani del ter gledamo, da ostane na koncu kaka zapernica (zalistnik), ki takoj naprej rase in nadomestuje trti odbiti vršiček. Ostale zapernice priščipnemo za drugim listom, ker morajo ti listi rediti trtni les namesto odbitih glavnih listov.

Če so pa te mladike tako pobite, da je le njih spodnji del ohranjen, jih moramo tako obrezati, kakor po navadi pri spomladnem obrezovanju, to je na palce (ali ščape) dveh do treh zdravih očes.

Ta očesa poženejo in dajo tak les, kakor na pr. letos na zeleno cepljene trte.

Vse druge, trti nepotrebne mladike odrežemo, da gre živež le v one, ki jih potrebujemo za prihodnje leto.

Kadar pa toča še toliko mladik na trti ne pusti, da bi iz njih napravili reznice ali palčke, moramo hraniti in rediti kaki dve do tri mladike, ki jih ponavadi poženejo iz starega lesa.

4.) Pri vsem tem delu moramo pa skrbeti za to, da tiste mladike, ki so ostale na trti, ohranimo zdrave ter da njih les dobro dozori.

Treba je torej vezati, kmalu in večkrat proti peronospori (z galico) škropiti in meseca septembra vsako mladiko za tretjino skrajšati.

Bohuslav Skalický,

c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko v Rudolfovem.

Nektere napake v našem kmetovanju s posebnim ozirom na živinorejo.

Piše A. Žmavec.

(Dalje.)

Posestnik mora imeti tudi gotovo sposobnost za napredovanje; temu je podlaga zdrav razum, ki ga mora imeti že od narave. Samo pridne roke tudi ne zadostujejo več. Potrebuje več strokovne vzgoje in nabrazbe kakor je ima navadno še danes.

Čisti dohodek govedoreje ni mogoče preračunati enostavno, ampak celo jako težavno. Če se ti morda posreči, da za ta ali oni poljski pridelek vsaj približno na pamet, na prste preračuniš, koliko te stane, je ta najpriprostejši, površni način računanja z ozirom na donosnost (čisti dohodek) živinoreje seveda popolnoma neporaben. Vendar se pa kaj rado površno računa. Posledica tega pa je, da se v gotovih slučajih vrednost in pomen živinoreje pretirava, v drugih zopet podcenjuje; kajti pravilni zaključek dobimo edino na podlagi vseh mogočih tusem spadajočih podrobnih, natančnih zapiskov: tu se pokaže še čisto posebno velika potreba dobrega knjigovodstva.

V tem oziru je ravno slovenski kmet pravi siromak. Če bi že imel tudi voljo in gotove zmožnosti, nima priročnega, prav pripravnega navodila in pripomočkov za vodstvo primernih računskih knjig. Teh nam manjka! Hvaležno delo bi bilo izdanje kmetijskega knjigovodstva. Za podlago bi jako dobro služila izvrstna knjiga Rohrmanova: „Kmetijsko gospodarstvo“. Po „Družbi sv. Mohorja“ bi bilo tako delo poleg drugih knjig pristopno tudi vsaki kmetski hiši za majhen denar, ljudski učitelj bi pa imel poleg drugega mnogo krasne snovi za praktično (porabno) računstvo v višjih oddelkih. Le takim potom bi se mogel sčasoma vzgojiti, rekel bi, nov računajoč rod, a gotovo bi knjigovodstvo jako dobro služilo tudi vsem drugim pametnim gospodarjem.

Vrnimo se zopet k naši živini! Red, točnost in snaga so nadaljnji pogoji dobičkonosne živinoreje. Hlevski red določa vedno gospodar, ne pa hlapec, ki ima le točno izvrševati ukaze svojega gospodarja, pod katerega vednim nadzorstvom je. V takem hlevu, kjer je red in točnost, se temu privadi i vsaka žival, da je veselje.

Tako n. pr. sem jaz določil v hlevskem redu pričetek krmljenja ob petih zjutraj. Gledal sem pa tudi strogo na to, da so se vse določbe kar najnatančneje izvrševale. Ravno tako glede molže. Kako točna zna biti žival brez ure, kaže n. pr. dejstvo, da je vsa goved, če je zdrava, ob gotovi uri pripravljena na jed; nobena žival ne leži več, ampak vse se potrpežljivo ozirajo proti vratom, kdaj se jim prinese piča, ki jo z nekim posebnim veseljem, s posebno slastjo uživajo.

Človek, ki se navadi obedovati n. pr. točno opoldne, poželi najbolj ravno v tem času tudi jedi, ki mu posebne diše; če pa dobi kosilce n. pr. pozneje, mine mu tek in ne uživa ga slastno, dasi je sicer zdrav kakor drugekrat. Naravno je, da jed v neprimernem času sploh malo zaleže. Isto velja tudi za naše živali!

S hlapcem, ki sem ga sprejel v službo za volarja ali kravarja, sem sam opravljal, posebno prvi dan, večinoma vsa opravila skupno. Na ta način se je takorekoč nevede privadil hlevskemu redu, ne da bi bilo treba zgublјati veliko besedi. Pozneje je bilo skrbeti le za nadziranje. Vsakdo pa ni dober za takega slugo; kajti precej razumen mora biti, gotovo pa veliko bolj kakor se navadno misli. Če je zato nekoliko dražji, je v resnici vendar še vedno cenejši, kakor neukreten

hlapec z majšim plačilom, ki je le na škodo hiši. Kdor pa ni pravi ljubitelj živali, takemu pa kramp v roke, ne pa biča, ki je pridnega kravarja in volarja nekaj ponos kot službeni znak, ki se pa ne sme zlorabljati.

Največje nedostatke po naših hlevih pa nahajamo glede na snažnost. Težko je pričakovati od človeka, ki je sam pravi umazanec, ki se umiva morda v tednu samo po enkrat, in še to površno, da bi žival snažil, priskrboval ji suho, mehko, toplo posteljico, in trpeči stvor mu stoji nemo, priklenjen tam v kakem temnem kotu hleva in mu seveda temu primerno „koristno“ služi. Pogledj katerokoli divjo žival v zlati prostosti, kako snažna, čedna je! Saj še domače živali, ki običajno niso privezane in zaprte, kakor pes, mačka, kunec, tudi perutnina, so čiste, ker jim je snaga naravna potreba. Jako poučno je življenje čebel i v tem oziru. Posnemaj jih vendar, saj nisi kakor pripeta, nema, brezumna žival, ki se zanjo nikdo prav ne meni, a sama si ne more pomagati! Bodi snažen sam in snaži živali! Ne trpinči živali z nesnago, ki ne škoduje le njej, ampak tudi tebi!

Predlanskim sem kupil par volov v starosti 6 do 7 let. To so ti bile kosti, da so škripale! Ozrodje je pa le bilo in tudi za vprego so bili dobri. Zato sem jih pa kupil.

Prejšnji lastnik jih je preživljal za silo, snažil jih pa prav nič ni. Koža se jih je držala, dlaka je bila dolga in je srtela. Sicer sta pa imela vola vse znake zdravja. Tehtala sta okoli 1200 kg.

Redno smo jih vpregali tudi mi, pri krmljenju sem pa skrbel za nekaj prehod s slabega na boljše; torej spočetka sta jedla vola pičo slabše vrste, a polagoma vedno boljše do rednega krmljenja.

Umevno je, da je hlapec imel prve dni največ posla s snaženjem. — Če je živinče preveč zanemarjeno, mršavo, se ne more dolgo odebeliti, tudi pri najboljši reji, kar je tako dobro znano vsakemu kmetovalcu. Čez par mesecev sta pa naša vola vedno zelo napredovala. Dasi nista imela ob delavnikih nikoli počitka. O tisti trdi skorji blata, ki sta ga prinesla v naš hlev, že dolgo ni več sleda; uši jima ne pijejo več krvi; dolgo dlako sta izgubila; vsi udje telesa dobivajo bolj zaokrožene oblike, postajata „gladka“, še celo barvo sta deloma izpremenila; hoja jima je bolj živahna, oko živo, veselo. Tako je bilo torej mogoče, da bi jih prejšnji gospodar nekoč v Gorici vpreženih sploh ne bil več spoznal, da mu ni bil znan voznik, ki so je z njim še nekoliko pošalil, ko je začudono gledal ta dva lepa voliča. „No, saj sem dejal, čez nekaj mesecev bodeta 100 goldinarjev več vredna,“ so njegove zadnje besede, stisne pipico med zobe, obrne se ter odide. —

Prepričan sem, da je bilo delo teh volov pri nas najmanj toliko vredno kakor pri prejšnjem gospodarju, krmljenje ni bilo nič dražje, a trud za vzdrževanje redu in snage se je pa obilo poplačal.

Še več pozornosti kakor pri reji volov je treba pri reji krav.

„Krava pri gobcu molze,“ to je splošno potrjena, priznana resnica. Red, točnost, snaga se mora tu še bolj poudarjati! Krave so matere naših hlevov, za nas pa neprecenljive vrednosti, prave dobrotnice.

Priporočljivo je, da damo breji kravi dovolj prilike, da se more pr merno gibati. Krave, posebno pa prvesnice, rodevajo sicer jako težko in često ne brez nevarnih posledic. Premrzla voda, težka hrana (slama, pesa i. dr. v večji množini zavžita) povzroča večkrat, da krava izvrže.

Največ pozornosti je pa treba pri telitvi. Čas se približno že preračuni, potem imamo pa še gotova znamenja, ki povedo, da čas telitve ne more biti več daleč. Spolovila in vime zatečejo, trebuh nekako uplahne, žival postaja nemirna, ozira se nazaj, hoče videti mladega, ker čuti že manjše bolečine, a hujše navadno kmalu sledijo.

Živinorejec se premnogokrat prezgodaj in bolj razburja kakor je potrebno. Če bo treba pomagati, boš mogel to z najboljšim uspehom storiti le takrat, če si mirne krvi. Torej tukaj je nekaka mlačnost na mestu, da se človek ne prenagli. Mir mora imeti pa tudi žival. Tuji človek, kakor sploh vsakdo, kogar se žival plaši še posebno zdaj, naj ne hodi blizu. Krava se potem navadno vleže ter leže teleti.

Potrpežljivost je tu posebno umestna! Sploh le v posebnih in redkih slučajih je treba izdatne človeške pomoči.

Mehur s tekočino, ki se najprej prikaže, napravi takorekoc pot mladiču; počí samodsebe, voda izteče, in nogi se kmalu prikažeta. Naravna lega teleta je, če prihaja na svet s prvima nogama in na njih leži glava. Če torej opaziš parkeljce navzdol (s podplati) obrnjene, je to skoraj vselej dobro znamenje, da prepustimo brez skrbi vse delo naravi sami. Sicer se o legi teleta prepričamo prav previdno z roko, ki smo ji gladko porezali nohte ter jo namazali z oljem. V posebno nevarnih legah mladiča je treba poklicati na pomoč dobrega veččaka ali živinozdravnika.

Nekoliko opojne pijačne, ki se da živali pred porodom, je dobro imeti pri rokah; to olajšuje, pospešuje porod, o čemer sem se sam večkrat prepričal.

Grozno je videti, kako postopajo nekteri „vaški živinozdravniki“ z ubogo živaljo; to se ne more imenovati niti „mesarski“ več. Čisto pozabijo, da ima tudi govedo živce, kri, življenje, nežne organe, in taka so gotovo spolovila; nekteri pa sploh nežnosti ne poznajo, torej se takim živalim ne sme zaupati, če je nečemo trpinčiti ali uničiti, sebi pa škodovati!

Mehur, ki se najprej pokaže, počí torej samodsebe, njegova tekoča vsebina pa pospešuje porod na ta način, da moči spolovila, ki bi bila presuha, kar bi telitev oviralo, če bi voda iztekla že prezgodaj.

Če je pa le potrebno, da se kravi pomaga, naj se to stori s primerno vrstico, če ne gré drugače, za nožice, šele tedaj, ko se pokažejo. Vlečeta, pravzaprav kravi pomagata naj k večjemu dva moža; žival se napenja seveda prenehoma, in ravno tako delata tudi moža: nikoli ne smeta vleči, ko žival počiva in jima ne pomaga! Celo napačno je, vleči na eno stran, kar se posebno rado nevedé pripeti, če krava leži. Vleči je torej natanko v smeri, kakor prihaja tele, rajši bolj navzdol kakor navzgor.

Prigodi se tudi prav lahko, da se pri tem glava zasuče ali zavije nazaj, ker obtiči zavoljo kake ovire; posebno rado se pa to pripeti, če prenašlo, prezgodaj in preveč silno vlečemo, namesto da bi le živalsko naravo podpirali! V takem slučaju se mora tele pač previdno poriniti nazaj, da pride z glavo v prejšnjo naravno lego; navadno si potem žival pomaga sama.

Dokler je tele z materjo v življenski zvezi (po popku), se ni bati za tele; kakorhitro je pa ta vez pretržana, se tele zaduši, če ni hitre pomoči, da pride čim prej na zrak.

Kadar je tele srečno na svetu, imamo že druge nove skrbi. Krava se mora iztrebiti (izčistiti, zravnati), kar se zgodi navadno v 2 do 6 urah. Krava dobi vnovič

bolečine; dati ji je popoln mir! Koristno pa je, koj po porodu drgniti jo nekoliko po hrbtu, zlasti v bližini kriza, n. pr. s kakim žganjem, nató jo pa nalahko odeti. Na prepihu ne sme stati.

Dokler se iztrebek popolnoma ne izloči, ki ga moramo takoj odstraniti, je vestno opazovati utrujeno žival. Pred kakimi desetimi leti sem videl v nekem kraju na Spodnjem Štajerskem kravo, ki se je zadušila, samasebi prepuščena, hoteč požreti iztrebek. Konjederec, ki je prišel ponjo, ga je potegnil kravi iz goltanca, a dotlej gospodar niti ni prišel na to, kaj je bilo vzrok pogina! Tele je dobilo tako že prvi dan svojega življenja mačeho. Če se krava ne more izrebiti naravnim potom, jo je treba čistiti na umeten način, kar je pa prepustiti živinozdravniku, strokovnjaku.

Pogostokrat nahajamo veliko napako pri hlevih, da njih tla preveč visijo od jasli proti žlebu. To je neugodno za krave sploh, posebno pa za breje. Maternica kaj rada sili na dan ali celo izstopi. To je nov, opravičen strah za živinorejca, da bo ob kravo. Nezgoda se pa laže prepreči, kakor se pozneje da pomagati. Preveč viseča tla poleg silnega napenjanja so tega kriva v prvi vrsti! Temu se pa pride vendar izlahka v okom.

Če se stojišče pri zadnjih nogah takoj znatno zviša, tišči kravo na križ in maternica navadno sama zleze nazaj. Če je pa silno izstopila, je treba previdne pomoči z rokami. Z mlačno vodo se očisti, namaže s finim oljem ter previdno uravnava na svoje pravo mesto tako, da se najbolj zunanji konec spravlja naprej itd., tako kakor če se obrača mehak klobuk, črevo i. dr. Primerna obveza in zvišanje stojišča za zadnji del je potrebno. Tu je treba veččaka, da se ta občutljivi organ kako ne rani, česar posledica bi bila — smrt!

Kaj sem pa jaz sam doživel pred skoraj 25 leti!? Neverjeten, grozovit slučaj, a njegovo resničnost dokažem vsakomur, ki to zahteva, s še živečimi pričami.

Bil sem še deček, ki sem se pa rad stisnil v kak kotic, če nisem smel biti med „poklicaniki“, da sem neopažen zasledoval take reči. Saj drugi moji vrstniki niso bili prav nič boljši. —

V nekem hlevu je po telitvi kravi izstopila maternica, kar je bilo nekaj čisto novega gospodarju in sosedom, ki so bili naprošeni za svet. Živinozdravnika ni bilo blizu, pa se je oglasil neki vaški mazač, trdeč, da to reč, ki visi kravi iz spolovil, dobro pozna in se mora odrezati, ker krava sicer pogine. Sklenjeno — storjeno! Grozen prizor! Krava strašansko zarjove, stegne glavo pod jasli, noge pa vsaksebi; v grozovitih bolečinah je dobila še parkrat s sekuro po glavi, kar je bilo zadnje korenito sredstvo teh veleumov, in po njej je bilo. Nikoli ne pozabim tega prizora! —

Ko sem že znal brati, sem našel v tistem starem „Domačem živinozdravniku“ (od kterega leta je, sam ne vem več) popisan izstop maternice, z dobrimi navsveti, a dotični gospodar se ni toliko pobrigal, da bi bil v onem resnem slučaju posegel po knjigi, ki jo je sam imel doma, ter preprečil nesrečo, ki ga je zadela vsled bedastega nasveta onega vaškega nevedneža.

Tako se dan za dnem nevednost, starokopitnost, trdovratnost, nazadnjaštvo tudi drugodi maščuje nad sličnimi nevernimi Tomaži, ki jih imamo, žal, še toliko po naših krajih.

Prve dni kravi dajati prestano, a nikdar ne pretoplo vodo, je prav umestno. Nepotrebno je, kravi ponujati vsa mogoča močna krmila neposredno pred telitvijo ali celo med porodom samim, ker dobrega

učinka to tako no more imeti, pač pa celo ovira porod. Tudi koj po telitvi je treba previdno in pomalem krmiti, dokler ne pride želodec zopet k prejšnji moči.

Ko vime narase ter se napolni z mlekom, je dojiti. Prvo mleko jako dobro učinkuje na prebavila mladega teleta, ki jih izčisti.

Pogostoma nastopi vnetje vimena, zlasti če se ne pomolze dočistega ali pa krava stoji na prepihu, n. pr. blizu vrat itd. Največkrat je vnetje posledica prehlajenja. Kravi je torej odmeriti ugoden prostor, vime je pa dobro nekterikrat namazati z oljem, z mastjo, da ostane mehko ter se zabranijo drage slabe posledice. V hujših slučajih je lečenje prepustiti živinozdravniku.

Nastiljaj kravi mehko, snažno, suho steljo. Ko spiraš in čistiš vime z mlačno vodo, osuši ga vselej potem s čedno cunjjo.

K sklepu tega razpravljanja mi je omeniti še par besed o važnosti odgoje dobre plemenske govedi. V tem oziru se je mnogo poskušalo, in ti poskusi so bili dragi; poučljivi so pa vendar.

Ni za naše razmere vse lepo in dobro, kar je tuje in tam v svoji domovini izvrstno uspeva. Mlečnost krav domače čiste reje je v nekterih deželah, n. pr. na Holandskem, izredno velika. Take krave čisto tujih pasem k nam vpeljane se za trajno rejo niso obnesle, namen se torej ni dosegel. Ime pasme nas nikoli ne sme premetiti; kajti vse živali istega plemena niso enako dobre, pač pa se kake gotove lastnosti, ki z njimi računamo, pogosto nahajajo v eninisti pasmi. Take lastnosti so se tekom časa prigojile in prehajajo od roda do roda v različni meri. Dobrota, n. pr. velika mlečnost, je le osebna lastnost in posebnost posameznih krav. Nakupovanje čistoplemene živine je poveriti najboljšim in najzanesljivejšim strokovnjakom, sicer je ves trud zaman, denar pa zavržen. Mleka ne daje pasma, ampak posamezna krava!

Imamo pa po planinskih deželah, n. pr. v Švici, na Tirolskem, Štajerskem itd., jako dobre pasme, ki se našim krajevnim in podnebnim razmeram laže prilagodijo, ker so te bistveno enake onim v sosednjih deželah.

(Konec prih.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 153. Lansko leto je imela kuretina toliko kurjevcev, da je nekaj kokoši celo poginilo. Sedaj so se kurjevci zopet pričeli kazati, zato prosim pouka, kako je ta mrčes zatreti? Pripomnim naj, da je kurnik zidan, samo streha je lesena. (A, Z. v G.)

Odgovor: Predvsem mora imeti kuretina v kurniku kakor zunaj, koder se preletava, priliko, da se v pesku ali pepelu koplje, da se sama očisti nadležnega mrčesa. V kurnik se postavijo posode s peskom ali s pepelom, ki se mu dodane zdrobljeno listje suhe mete (menta piperis). Kurnik je skrbno snažiti, in če je okužen po kurjevcih, ga je zažveplati in potem očistiti z lizolom (40 g na l vode). Vse razpoke je zamazati z apnom in sploh vse z apnom pobeliti. Les ne sme imeti razpok, ker imajo kurjevci v njih zavetišča. S slamo ali z žaganjem se ne sme nastiljati, ker se v teh rečeh kurjevci skrivajo. Najboljša nastelja je pesek. V okuženem kurniku je na tla potresati naftalin. Da se kurjevci na kokoših samih preženo, jih je kopati v gorki vodi, kateri se dá na vsak liter 6 do 8 g lizola.

Vprašanje 154. Pri nas cvete sadno drevje ob času pomladanskega deževja, t. j. od srede aprila do pričetka maja, zato se cvetje skoraj vselej uniči. Ktere sadne

vrste naj sadimo, ki prej ali poznej cveto, da bi uspevale? (F. P. v T.)

Odgovor: Vse vrste jabolk in hrušek cveto zelo ob enem času, ki se seveda ravna po podnebjem dotičnega kraja. Vemo Vam povedati le eno vrsto sadja, in sicer jabolčno, ki izredno pozno zeleni in cvete, t. j. kraljevi kratkopezelj (königlicher Kurzstiel). Pri nas v Ljubljani ta vrsta dobro uspeva in močno rodi.

Vprašanje 155. V novo zasajenem vinogradu so mi beli črvi uničili skoraj polovico mladih cepljenk, in bojim se še za drugo polovico, zato prosim sveta, **kako je črve v vinogradu zatreti?** (P. S. v S.)

Odgovor: Ti črvi so ličinke rjavega brošča, ogrci. Sredstva, ogrce v zemlji zatreti, pravzaprav ni nobenega, kajti vinograd prekopati ter ogrce uničevati ne gre. Največ stori v tem pogledu krt. Skusite dobiti nekaj krtov ter jih spustite v vinograd. Če se bodo krti hoteli naseliti, Vam bodo še največ pomagali.

Vprašanje 156. Imam suh špeh, v katerem so se črvi zaredili. Pregarjal sem jih s poprom in z močnim kisom, a ni nič hasnilo. **Kako preženem črve iz špeha?** (J. K. v S.)

Odgovor: Črviv špeh je po možnosti hitro porabiti, ker črva ni tako lahko zatreti. Edino sredstvo, ki nekaj pomaga, je odrgnjenje napadenega špeha s soljo. Poglavitno je, črvičnost sploh zabraniti. Črvi so ličinke broščeca slaninarja, ki ga je zatirati s snago, ter špeh in slanino na takem mestu hraniti, kamor ta hroščec in drug mrčes ne more blizu.

Gospodarske novice.

* **Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini** je naslov majhni knjižici, ki jo je spisal tajniški pristav c. kr. kmetijske družbe kranjske gosp. Frančišek Štupar ter jo je izdala kmetijska družba kot 3. zvezek „Kmetijske knjižnice“. Knjižica je sicer namenjena v prvi vrsti stalnim družbenim poročevalcem o letini, ki jo dobijo svoječasnno brezplačno, a njena vsebina je taka, da mora prav priti vsakemu, ki ne gospodari samo z roko, temveč tudi z glavo. Slovenci nismo do sedaj imeli nobenega spisa, ki bi natančno poučeval, kaj se prideluje in kaj se da pridelati na njivah, travnikih i. t. d., zato je ogromna večina naših gospodarjev glede tega tavalna popolnoma v temi, in le težko je bilo dobiti pravih podatkov za sestavo letnega poročila o letini. To je vzrok, da se je družba odločila izdati tak spis, ki bo pa tudi vsakemu umnemu gospodarju prav hodil, če bo hotel narediti preudarek o svojem gospodarjenju in če bo hotel kaj ukreniti za povzdigo svojega pridelovanja. Pisatelj ima kot dober poznavalec naših razmer in kot mnogoleten sestavljalac poročila o letini najboljšo skušnjo, kako je bilo tak spis sestaviti, zato se mora priznati, da je knjižica spisana zelo poljudno, razumljivo in zanimivo in da je najiskrenjšega priporočila vredna. Knjižica se dobiva pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani po 20 h s poštnino vred. Najpreprosteje se knjižica naroča s pismom, ki se mu pridene za 20 h pisemskih znamk.

* **Glede potovanja v Švico**, o čemer smo pisali v zadnjih dveh številkah tega lista, opozarjamo še enkrat na dotične razglase. Zglasiti se je po možnosti kmalu, najkasneje pa do 1. avgusta t. l.

* **Kose** so družbi pošle, razen po 80 cm dolgih in onih za košnjo stelje in praproti (45 cm dolgih). Bergamaških osel je tudi le še malo v zalogi.

* **Seme sive francoske ajde** je popolnoma pošlo in se ne sprejemajo več naročila nanje.

* **Umetna gnojila**, zlasti superfosfat za ajdo, ima družba vedno v zalogi.

* **Toča** je zadnje dni po Kranjskem naredila ogromno škodo. Škoda, ki jo toča naredi na trtah, se pozna včasih več let. Da se taka škoda po možnosti omeji, je važno, da se s poškodovanimi trtami prav ravna, zato vinščake nujno opozarjamo na tozadevni pouk g. c. kr. vinarskega nadzornika B. Skalickega, ki ga je objavil v tej številki.

* **Skušnje v podkovski šoli.** V tukajšnji podkovski šoli so se dne 27. in 28. junija vršile skušnje pred c. kr. izpraševalno komisijo. Kovačev brez šole je prišlo 12; 2 kovača sta skušnjo ponavljala, 10 kovačev je delalo skušnjo prvič. Izmed teh kovačev jih je bilo 8 s Kranjskega, 2 s Koroškega, 1 z Goriškega, 1 Hrvat. Uspeh skušnje ni bil posebno ugoden, ker je 5 kovačev propadlo ter morajo po preteku enega leta skušnjo ponoviti. Učencev podkovske šole je bilo v I. tečaju 7. Vsi so z dobrim uspehom prestali skušnjo iz podkovstva in mesogledstva. 4 učenci so bili s Kranjskega, 2 s Štajerskega, 1 iz Istre. 5 učencev je dobilo podporo, 2 sta se šolala na svoje stroške. Le iz mesogledstva je delal skušnjo sin nekega posestnika iz Maribora ter jo je prestal z zadostnim uspehom.

Listnica uredništva.

F. P. v Ž. Pri dotičnih uradnih poslih žandarja, dacarja in davčnega eksekutorja je občina v prenešenem delokrogu zavezana sodelovati tem potom, da je župan ali kak njegov namestnik (občinski svetovalec) navzoč pri tem poslovanju. V nekaterih slučajih gre zastopniku občine povrnitev stroškov, bodisi od prizadetega urada ali iz občinske blagajne. Dolžnost občine, v takih slučajih sodelovati, pa dosedaj ni še v vseh pogledih jasno uveljavljena. — Orodje za rezanje šote dobite v ljubljanskih prodajalnah železnine.

P. P. v T. Kraj, ki je obrnjen proti jugu, a nima jutranjega solnca, je zato vseeno pripraven za sadno drevje, če so drugi pogoji pravi. — Iz bezgovih jagod se kuha žganje, ki je zelo zdrava pijača in je tudi draga. — Črnetova knjiga o čebelarstvu je pošla. — Nemških knjig o vinstvu je vse polno. Naročite cenik knjigotržnice Viljem Frick na Dunaju, Graben 27.

K. L. na V. Dotična pristojbina je določena po zakonskih predpisih, in je vsak priziv brezuspešen.

V. C. v P. Trte, ki jih napada plesnoba, morate pridno zveplati.

F. V. v S. Občinski računi morajo biti 14 dni preden jih občinski odbor v pretres vzame, za vpogled na razpolago vsakemu občinarju. To veleva § 66. kranjskega občinskega reda.

F. S. v C. Vi imate zastarano pravico stegovati pri obračanju na sosedov svet, zato so bile puščene vzare. Če je sosed te vzare sedaj obdelal, ne spremeni nič na reči. Stegujte mirno naprej, in če Vas toži zaradi motenja posesti, bo moral dokazati, da Vi nimate te pravice.

J. H. v R. Če ste Vi kupili posestvo, ste prevzeli tudi vse vknjižene dolgove, če Vam jih je prejšnji posestnik povedal ali ne, kajti Vaša dolžnost je bila, pogledati v zemljiško knjigo. Če je v kupnem pismu bilo kaj drugega domenjenega, velja le za vaju, a napram upnikom, ki so vknjiženi, ste Vi plačnik, oziroma istočasni lastnik posestva.

A. B. v Ij. Kako listne uši na drevju zatirati, smo že letos parkrat pisali. V vsaki številki vendar ne moremo tega ponavljati.